

Blæseteknik

Introduktion:

Det er vigtigt hele tiden at forsøge at holde et jævnt tryk, når man spiller på sækkepipen, både i bandet og solo. Hvis ikke man holder et jævnt tryk, stemmer det ganske enkelt ikke, dette gælder specielt chanter, men også dronerne. Det er en forudsætning, for at man kan få en sækkepibe eller et helt band til at stemme, at den enkelte holder et jævnt tryk. Det er også vigtigt at lægge mærke til selve lydkarakteristikken fra en sækkepibe. Hvis man ikke blæser et tilstrækkeligt tryk giver sækkepipen en brægende lyd, lidt som et får ! Men hvis man blæser det rigtige tryk kan sækkepipen give en fantastisk dragende og nærmest mediterende lyd. Det samme gælder et band hvor alle holder et jævnt og rigtigt tryk, så vil bandet lyde rigtig godt.

Hvorfor skal dette læres individuelt ?

Vi kan ganske enkelt ikke høre os selv godt nok, når vi står og spiller i bandet. Man siger vist nok at når en piper står i bandet og spiller, består det man hører af en blanding af ca. 50% af en selv og 50% af resten af bandet (både pipers og drummers). Dem som står ved siden af dig i bandet er sikkert lige så gode (eller dårlige) til at holde et jævnt tryk, som du selv. Derfor er det utrolig vanskeligt at høre om man selv holder et jævnt tryk, når hele bandet spiller. Det er altså meget nemmere at høre/lære dette individuelt. Når bandet så spiller skal man have så meget erfaring med at holde et jævnt tryk, at man blot gør det på fornemmelse. Det er lidt ligesom at cykle, man lærte det en gang, og nu gør man det bare per automatik. Specielt i lavere graderede bands gør det sig gældende at man ikke kan høre om man selv holder trykket, det skyldes selvfølgelig at de andre i bandet ikke er så gode til at holde trykket. Jo bedre bandet bliver, desto nemmere

er det også for dig selv at høre om du holder trykket. For jo bedre bandet er, desto mere gennemsigtig er lyden også.

Blæsecyklus:

Det at holde et jævnt tryk, når man spiller sækkepibe, kan beskrives ved en cyklus. Denne består af:

1. Man blæser i sækkepipen
2. Overgang mellem at man blæser og trækker vejret.
3. Man trækker vejret og holder sækkepipen igang med armen.
4. Overgang mellem at man trækker vejret og blæser i sækkepipen.
5. Man blæser i sækkepipen, og er derved tilbage ved udgangspunktet.

Problemerne med at holde trykket opstår specielt ved de to overgange (punkterne 2 og 4). Det er altså her man skal være mest opmærksom (se også *øvelse 3*).

Bevægelse af venstre arm:

Som en del af blæsecyklussen, bevæger man venstre arm i takt med at man henholdsvis blæser og trækker vejret. Når man bevæger armen ud (og altså blæser), er det vigtigt, at man stadig holder et tryk på sækken med armen. Dvs. den luftstrøm man blæser, skal være med til at "tvinge" armen ud. Man må ikke blot slippe med armen, i det øjeblik man begynder på at blæse (se også *øvelse 3*).

Vejrtrækning:

Det er vigtigt at man trækker vejret helt ned i mellemgulvet, når man spiller, og ikke kun bruger brystkassen. Man har så mere kontrol med det man laver, og man har også flere kræfter til rådighed (og kan derfor blæse hårdere reeds !!). Der er nemt at se på en person om

vedkommende bruger mellemgulvet eller brystkassen, når han/hun spiller. Man skal blot se på om:

1. Er skuldrene nede i rimelig normal position,
2. Bevæges skuldrene meget når vejret trækkes,
3. Hopper dronerne rundt på skuldrene.

Du kan også stille dig foran et spejl, for selv at se om du trækker vejret som du skal. Det er altså vigtigt at stå rimelig normalt og roligt når man spiller, for ellers udnytter man ikke de muligheder man har for at holde et jævnt og hårdt tryk, og dermed spille så godt som muligt. Jeg har fået at vide, at kvinder tit bruger brystkassen til at blæse med istedet for mavemusklene. Om det er sandt ved jeg ikke, men det er da noget man kan tænke over (se også *øvelse 4-5*).

Udholdenhed:

Det er klart at det giver større udholdenhed at benytte de rigtige muskler til at blæse med. Sådan er det med al fysisk træning, og sækkepiber er også fysisk træning, de er ikke kun musikinstrumenter. Hvis din spille udholdenhed på sækkepiben måles i minutter frem for i timer, trækker du ikke vejret fra mellemgulvet, eller du er i særdeles dårlig form.

En lille historie af Seumas MacNeill:

Den nu afdøde Seumas MacNeill var med til at starte the College of Piping i Glasgow, Skotland. Han var en sækkepibe entusiast ud over alle grænser. Han fortalte en historie om engang han var ude for at spille en recital (en koncert). Til denne recital sad der en meget interesseret kvinde på første række og holdt øje med Seumas' fingre hele tiden. Han tænkte at det var dog fantastisk som hun kan blive ved med at kigge på mine fingre mens jeg spiller. De fleste mennesker ser trods alt lidt rundt i lokalet og sådan, når de er til koncert. Efter sin optræden gik Seumas over for at tale med kvinden

på første række, for at spørge hende hvorfor hun konstant holdt øje med hans fingre. Hun svarede: "Deres fingre, nej jeg kiggede skam på deres bælte som bevægede sig ind og ud, med deres vejrtrækning".

Øvelser:

Når man skal øve sig i at holde et jævnt tryk, er det vigtigt hele tiden at bruge ørerne. Nogle siger ligefrem at man blæser med ørerne ikke med lungerne, underforstået at det hele drejer sig om at kunne høre om man holder trykket, når man spiller for sig selv. Væner man sig til lyden af en sækkepibe, hvor trykket hele tiden er jævnt, er det utrolig nemt at høre når trykket ikke er jævnt.

Øvelse 1.

Lytteøvelse med drone.

Man spiller et lavt A, og stemmer en tenordrone til. De to andre droner holdes slukket. Man fortsætter med at holde tonen lavt A, og lytter efter om dronen og chanteren bliver ved med at stemme. Gør de ikke det, er det fordi man ikke holder et jævnt tryk. Det er nemmest at lave denne øvelse, hvis man har en person som kan hjælpe med at stemme dronen for én.

Denne øvelse kan varieres med at man på et bestemt tegn går op på højt A, og her lytter efter om tonen er ren. Hvis det skratter eller chanteren går helt ud, er det fordi man har sluppet for meget af, mens man spillede lavt A. Chanteren går nemmere ud på tophånden end på bundhånden.

Øvelse 2.

Lytteøvelse med tuner.

Man slukker alle droner, og spiller f.eks. et lavt A. Man tager en elektronisk tuner og ser på nålen som slår ud når man holder tonen. Bevæger nålen sig, er det fordi man ikke holder et jævnt tryk. Denne

metode er meget afslørende, de fleste falder vist i vandet her. Øvelsen kan også varieres med at man på et bestemt tegn går op på højt A, og her lytter efter om tonen er ren, eller om chanteren går helt ud.

Øvelse 3.

Mønt-tricket.

Denne øvelse går i al sin enkelthed ud på at man placerer en mønt imellem venstre arm og sækken. Når man spiller skal man undgå at mønten falder ned. Hvis den gør det, holder man ikke et jævnt tryk med armen mod sækken. Det er vigtigt at man hele tiden har denne følelse af at have en sten under armen. Dvs. det skal føles som om man holder sækken med det samme tryk med armen, hele tiden. Ifølge Mike Cusack fra USA virker denne øvelse nærmest øjeblikkeligt.

Øvelse 4.

Hvordan finder man de muskler som bør bruges, når man spiller ?

Første øvelse:

Denne øvelse bruges også i kor, når man varmer op. Man siger ordet "duh, duh, duh", som en hård lyd gentagne gange efter hinanden. Mens man gør det bruger man den ene hånd til at mærke hvilke muskler der bruges (mellemgulvet). Læg mærke til at det er den hårde D-lyd, du skal bemærke, da det er musklerne i mellemgulvet der bruges til at skubbe lyden ud med.

Anden øvelse:

Pust en almindelig, lille ballon op. Hvis du først nøjes med at bruge musklerne i din mundregion, vil du finde ud af at det næsten er umuligt. Men hvis du derimod trækker vejret fra mellemgulvet skulle du kunne fylde ballonen på et par pust. Igen drejer det sig om at blive bevidst om at de stærke muskler sidder i mellemgulvet.

Øvelse 5.

Daglig øvelse til at forbedre muskulatur og bevidsthed.

A. Læg dig på ryggen på gulvet, med en pude under hovedet. Bøj benene således at du ligger i en behagelig stilling.

B. Læg en hånd på din mave (abdomen) med et let tryk, sådan at du kan mærke din muskler mens du trækker vejret.

C. Træk vejret ind, og læg mærke til om du bruger mellemgulvet. Hold vejret mens du tæller til 8. Ånd langsomt ud mens du tæller til 8, igen.

Øvelsen kan udvides med at man strammer mavemusklerne samtidig med at man holder vejret. Man skal forestille sig at man trykker tandpasta ud af en tube. Hvis du laver denne øvelse 15 min. hver dag i en periode, vil det blive naturligt for dig at bruge mavemusklerne til at trække vejret med. Og du vil derfor også opnå mere kontrol med dit spil. Samtidig får du den positive effekt at du bliver mere rolig og bedre kan styre dine nerver, fordi øvelsen virker afslappende.

God øvelyst,

David Lundgreen 5. februar 1999

Noter.

Skrevet med hjælp fra:

Tom Harboe,

Dave Turpen,

Thue Kjelstrøm,

og diverse indlæg på diskussionsgruppen "rec.music.makers.bagpipe" på internettet. Se iøvrigt flg. side på internettet:

<http://www.bagpiper.com/articles/piping/breathing.html>